

Yabancı Bir Turist Gözüyle :

ÜRGÜP

Thomas GESTERE

İstanbulu ve Boğaziçini bırakıp, Ankara'ya doğru, Kayseriye kadar Anadolu platosuna çıkmak gerek: Güneydoğuya doğru 800 Km. yolculuğu göze almak demektir bu. Ama değer. Çünkü artık vardığımız yer dünya değildir, Ürgüp'tür. Taşlaşmış vadiler, iğne iğne çıkıntılı tepeler ve ancak Jules Verne'in hayalinde canlandırabileceği bir jeolojik karmaşa.. Artık burada dünyada olmadığınızı bilin.. Aydasınız. Kurşunî renkli, toz kaplı, birden görünce insanın tüylerini diken diken eden peribacaları var çevrenizde. Bunlar tüften mamül gökdelenlerdir. Kayaların göğsüne oyulmuş kuş yuvalarıdır. Bir labirent karmaşıklığı içinde daracık yollarla en üst katlara çıkılan insan meskenleridir..

Bu ay bölgesi, Türkiye'nin kalbinde, Kapadokya'dadır. İnsan ruhuna ve gözüne seslenen bir garibeler bölgesidir..

SONSUZ BİR BOZKIR

Ürgüp'ten Göreme'ye kadar kilometrelerce gözalabildiğine altı katlı, yedi katlı, oyuk oyuk peribacaları uzanıyor. Burada zaman durmuştur. Peki dünya halâ dönüyor mu?

Herşey, bir başka dünyada bir başka çağda uyuyor gibidir. Bununla birlikte bu vadilerin derinliklerinde kayadan oyma bir kentte yaşam sürüyor. Dimdik duvarlı vadinin gerileri evdir. Birkaç bin insanın yaşadığı. Kayadaki her bir delik bir penceredir, bir kapıdır. Her basamak saate göre veya şartlara göre bir giriştir veya bir çıkıştır..

Altüst olmuş, tepetaklak edilmiş bu yörede geçmiştin şanlı izleri kayalara nakış nakış işlenmiş. İnsanlar destanlarını kayalara kazımışlar.

Çökmüş dağlarla çepeçevre kuşatılmış sonsuz bir bozkır düşününüz. Gök orada bir bıçağın çelik mavisi gibi donuktur. Ve toprak toz rengindedir. Bir yanardağ, Erciyaş, bu havuzu ağzına kadar doldurmuş. Burada toprak volkan

tüfünden olduğu için yumuşaktır. Kar, rüzgâr, buz, sular, yüzyıllar boyu bütün özgürlükler içinde yaratmış burayı. Vadiler, bıçakla kesilmiş gibi derince yarılmış. Yağmur ve donmuş suların yardımıyla iğnelenmiş kayalar kimi yerlerde bazalttan bir şapka ile korunmuşlardır. Kaya artık bu noktada erozyona karşı duracak ve aşınmayacaktır. Böylece peribacaları değişik bir gezegenin oluşum öncesini haber verir gibidir..

Kayseri eskiden Sezare adını taşıyordu. Canlı bir şehirdi. Yunanistan'la, Mısır'la, Roma'yla ticaret yapıyordu. Anadolu'ya sonra Küçük Asya adı yakıştırıldı. Bölgeyi Bizans kendi egemenliğine kattı. Havarilerden Sen Piyer, Sen Pol, Anadoluyu bir uçtan bir uca geçtiler. Hristiyanlar sessizce yerleşti bu yöreye. Önemli yollardan irak olması, bölgenin olumlu bir özelliğiydi. Birkaç yüz yıl daha sonra halk Anadolu'ya akın üstüne akın yapan Araplardan korunmak için sığınaklar yaptılar. Bir süre sonra Kayseri değişik bir dünya oldu. Erciyaş sayesinde oluşmuş kaya piramitler ev oldu, kilise oldu. Kötü niyetli kimse, kayaların yükseklerine tünemiş bu evlere ulaşamıyordu. Kimse kayadaki kartal yuvalarını bozamıyacaktı. Böylece Ürgüp ve dolaylarındaki vadilerde bir Kapadokya uygarlığı gelişmeye başladı. Araplardan sonra Moğollar, Memlükler, geldi. 1082 de Türklerin eline geçti Kayseri. Fakat ne zararı var? Kapadokya uygarlığı günümüze kadar sürdü geldi, eserleri korundu..

DEVLERİN YARATTIĞI UYGARLIK

Burada taşları üstüste koyup da duvar çıkamak diye bir sorun yok. Dik vadi duvarlarını oymak var. Böylece kaya piramitlerin içi eve dönüşüyor. Evlerin içi genişletilebilir. Kayaların dışını rüzgâr şekillendiriyor, içini insan. Kiliseler de renk renk fresklerle süslendi. İsa, Efesli Meryem bu naif ressamların tablolarında yaşıyorlar. Mağaralar bugünün Türkçesiyle ayrı ayrı adlar almışlar. Elmalı Kilise, Sandallı Kilise, Yılanlı Kilise gibi.. Bizans halk sanatının en güzel

örnekleri burada.. Yerle gök arasındaki bu manastırlarda şanlı bir geçmişin maceralarını animsatan taze renkli freskleri saklayarak gözler önünde cömertçe sergiliyorlar.. Bugün, bunlardan bazıları köylüler için, çobanlar için ev yerine geçiyor halâ.. akşamları hâlâ bir kapı görevi yapan bir değirmen taşını yuvasına sürdürdükten sonra gece yaşantısı başlıyor. Kayadan oyuklarda binlerce yıldan beri aynı biçimde üzümler eziliyor. Sen Bazilinkilerin aynısı güvercinler kayalıkları yine yuva olarak kullanıyorlar ve bağlar için çok yararlı olan gübrelerini bırakıyorlar..

Mağaralar bugün de tahıl ambarı, depo, mutfak olarak kullanılıyor. Bu bölgede yaşam yüzyıllardan beri pek büyük değişiklikler göster-

medi. Kayaların görünüşü kadar, köylünün ruhu da değişmedi. Halk yine de artık kayaları oyup ya da genişletip ev durumuna getirmiyor. Evini tuğladan, briketten, kesme kayadan yaptırıyor. Yaşamın ritmi mevsimler boyunca sürüp gidiyor. Bugün köylü kuyudan suyu motor gücüyle çekiyor, sekilerde yine meyve ağaçları yetiştiriyor, üzüm asmaşı büyütüyor.. Mağaralarda limon saklanıyor, mahzenlerde şarap dinlendiriliyor..

Evet, burası Kapadokyanın Ürgüp yöresi.. Başka bir dünyanın değişik bir yöresi ve kenti..

COMTELLATION'dan
Çeviren : Emrullah GÜNEY

BAŞLIKSIZ

HALDUN TANER'DEN

Önlü orkestra şefi Arturo Toscanini'yi, kırıp sarıp kent halkının ileri gelenlerinden başışlar topalayıp bir küçük şehrin orkestrasını yönetmek için angaje etmişler. Toscanini gelmiş, kentin belediye orkestrasını bir-iki gün çalıştırmış. Sonra konser günü gelmiş çatmış.

Şef podyuma çıkmış, orkestra pürdikkat büyük yöneticinin sopasına bakarak konsere başlamış. Halk gözlerine ve kulaklarına inanamıyormuş. Küçük kentin alçakgönüllü orkestrası büyük bir şef tarafından yönetilmenin verdiği moral ve coşku ile âdeta euphoria haline gelmiş, kendi kendini aşmış, inanılmaz düzeyde bir konser çıkarmış. Halk sevinç ve övünç içinde, orkestra üyeleri, mutluluktan uçuyor. Toscanini memnun. Alkışın ardı arkası kesilmiyor. Herkes, sarılışp birbirini kutluyor. Toscanini, tezahürat yatışıp da odasına çekilince, Konzertmaystere:

— Bana lütfen ikinci kemanlar sırasının en solunda oturan esmer delikanlıyı yollar mısınız? demiş.

Konzertmayster, buna bir anlam verememiş ama:

— Hay hay demiş. Dışarı çıkmaya hazırlanan delikanlıyı bulmuş. "Maestro seni çağırıyor" demiş.

Esmer ikinci keman, kemanını masaya bırakmış, önünü ilikleyip maestronun odasına girmiş.

Maestro, onu yöreklendirmek için:

— Buyur evlâdim, şöyle geç otur, demiş.

Genç adam bir iskemleye ilişmiş.

— Bu gece orkestra olağanüstü bir başarı yaşadı, diye başlamış, Toscanini. "Herkes büyük bir coşku içinde çaldı. Orkestra kendi kendini aştı. Kent halkı orkestrası ile övünmekte haklıydı. Ben de dahil herkes bir bayram havasına girdik. Ama konser boyu gözüm hep sende idi. Bir sen evlâdim, bir tek sen bu havanın dışında idin. Durgun, donuk, asık suratlı bir halin vardı. Âdeta, yasak savar gibi bir zoraki çalıyordun kemanını. İçime merak oldu. Nen var çocuğum, hasta mısın?"

Genç kemancı, edepli, edepli:

— Hayır, maestro, demiş.

— Ha anladım. Sen bir şeye kırgınsın. Herhalde birinci keman olmak istedin, yapmadılar, hakkını yediler. Her orkestrada görülen kulis oyunlarına kurban gittin.

Genç kemancı yine öyle edepli:

— Hayır, maestro demiş.

— Şimdi anlar gibiyim. Belki Beethoven'i sevmiyorsun. Onun senfonisini çaldık diye keyfin kaçtı. Bu da pek doğaldır evlâdim. Her müzisyenin sevdiği besteciler olduğu gibi alerji duydukları da olabilir. Keyifsizliğinin sebebi bu mu idi?"

Genç kemancı:

— Hayır maestro demiş.

Maestronun sabrı taşmış.

— Peki, nen var be Allahın kulu demiş, nedir zorun?"

Genç kemancı:

— Bendeniz, esasen müziği pek sevmem de, demiş.

MİLLİYET'ten